

Julian Polan-Haraschin

Piętnastolecie "Wojskowego Przeglądu Prawniczego"

Palestra 5/5(41), 110-112

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piętnastolecie „Wojskowego Przeglądu Prawniczego“

Wydany w grudniu 1960 r. kolejny czwarty, a w ogólnej numeracji 57 numer kwartalnika „Wojskowy Przegląd Prawniczy” zamknął piętnastoletni okres działalności tego czasopisma na polu polskiej wojskowej myśli prawniczej.

Działalność ta rozpoczęta została wydanym jeszcze w czasie trwania działań wojennych numerem pierwszym (nr 1 1945 styczeń — marzec), który ukazał się w Lublinie. Pismo powołane zostało do życia rozkazem Naczelnego Dowódcy Polskiego z listopada 1944 r.

Określone w artykule redakcyjnym zadania pisma, a mianowicie: „podniesienie kwalifikacji zawodowej oficerów służby sprawiedliwości, krzewienie wśród nich oraz wśród innych naszych żołnierzy wojskowej i ogólnej wiedzy prawniczej, w szczególności naszego ludowego ustawodawstwa”, jak również zapowiedź, że pismo „pretenduje do odegrania z czasem roli poważnego ogniwa w odbudowywanej przez Krajową Radę Narodową, Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego i Naczelnego Dowództwo Wojska Polskiego kuźni postępowej myśli naukowej i wojskowej”, zostały podjęte i realizowane w dalszej działalności kwartalnika.

Numer drugi (kwiecień — czerwiec, nr 2/1945 r.) oraz numery następne ukazały się już w Warszawie staraniem Wydziału Sądownictwa Wojskowego w Naczelnym Dowództwie WP, Instytutu Naukowo-Wydawniczego, Naczelnej Prokuratury Wojskowej. Od nrów 2—3/1946 r. wydawcami kwartalnika są naczelne instytucje służby sprawiedliwości, a poczynając od stycznia 1947 r. wydawcą został Departament Służby Sprawiedliwości MON, po czym od lipca 1950 r. do dnia 31 grudnia 1956 r. rolę tę przejął Zarząd Sądownictwa Wojskowego MON, który z przerwą trwającą od dnia 1 stycznia 1957 r. do 31 maja 1959 r. kontynuuje wydawanie tego czasopisma po dzień dzisiejszy.

Przez cały czas swego istnienia „Wojskowy Przegląd Prawniczy” był i jest redagowany przez kolegium redakcyjne o zmiennym składzie. Obejmuje ono przedstawicieli wszystkich organów wojskowej służby sprawiedliwości.

Spowodowana oszczędnościami w budżecie wydawnictw przerwa w wydawaniu „Wojskowego Przeglądu Prawniczego” wykazała ponad wszelką wątpliwość, że brak czasopisma o profilu wojskowo-prawniczym ujemnie oddziałuje na rozwój teoretycznej i praktycznej polskiej

wojskowej myśli prawniczej w rozlicznych dziedzinach prawa związanych z wojskiem.

Prawo wojskowe bowiem, przez które należy rozumieć także jego działy, jak teorię prawa wojskowego, historię prawa wojskowego, wojskowe prawo administracyjne, wojskowe prawo karne (materialne i formalne), prawo wojenne (dział prawa międzynarodowego), prawo o ustroju sądownictwa wojskowego i wreszcie wojskowe prawo porównawcze (krajów obozu socjalizmu i krajów kapitalistycznych), stanowi — nawet po dzień dzisiejszy — dziedzinę nauki szczególnie zaniedbaną w Polsce i traktowaną jako dyscyplina naukowa przez ośrodki naukowe zupełnie marginesowo, pomimo że wykazuje ono swą samodzielność i swoistość w stosunku do prawa powszechnego.

Prawo wojskowe cierpiało zawsze na brak opracowań naukowych, zwłaszcza przy uwzględnieniu oczywistego faktu, że w tej dziedzinie nauki przeważały nie pogłębione ogólники i wąskopraktycystyczne rozważania na tle ustaw karnych wojskowych, które budziły wątpliwości interpretacyjne.

Byłoby niesłusznym uproszczeniem traktować naukę prawa wojskowego na równi z nauką prawa powszechnego i rozbudowywać ją w podobny sposób. Nie byłoby również w żadnym wypadku rzeczą celową powtarzanie w obrębie nauki prawa wojskowego ogólnej teoretycznej problematyki prawa powszechnego. Nie da się jednak zaprzeczyć, że problematyka prawa wojskowego, a zwłaszcza prawa karnego wojskowego ma swe wyraźne odmienności w obrębie ogólnej problematyki prawnej.

Względy prawdy historycznej wymagają, aby zaznaczyć, że w okresie międzywojennym „Wojskowy Przegląd Prawniczy” ukazywał się w latach 1928—1939, przy czym pierwszy zeszyt tego pisma ukazał się w marcu 1928 r., początkowo jako miesięcznik (do listopada 1929 r.), a od stycznia 1930 r. już jako kwartalnik. W omawianym okresie ukazały się pełne roczniki za lata 1928—1938 oraz nry 1 i 2 w 1939 r. Łącznie we wspomnianych latach ukazało się 59 pojedynczych zeszytów. Wydawał je Departament Sprawiedliwości ówczesnego Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Profil wznowionego po wojnie czasopisma kształtował się różnie w kilku okresach. Tematykę główną stanowiły prace z dziedziny prawa karnego wojskowego (materialnego i procesowego). Oprócz tego zarysowały się wyraźnie pewne działy, jak np. wojskowe prawo administracyjne, zagadnienia prawa międzynarodowego (zwłaszcza dotyczące spraw zbrodni wojennych, pojęcia agresji itp.), orzecznictwo Najwyższego Sądu Wojskowego, recenzje z wydawnictw prawniczych, dział

bibliograficzny. Pokażne miejsce zajmowały również pozycje popularyzujące prawodawstwo radzieckie, ale, jak już wspomniano, brak było w tym okresie opracowań oryginalnych. Posługiwano się prawie wyłącznie przekładami. Ponadto rozwój kwartalnika zmierzał po nieco niewłaściwej linii, a to wskutek nadmiernej przewagi materiałów o charakterze teoretycznym, nie związanych z praktyką działalności prawnika wojskowego. W konsekwencji wywołało to chwilowe zmniejszenie się kręgu czytelników.

Wznowiony w czerwcu 1959 r. „Wojskowy Przegląd Prawniczy” służy potrzebom praktyki wojskowych organów wymiaru sprawiedliwości, torując jednocześnie drogę nauce polskiego prawa wojskowego.

W każdym razie już dzisiaj można stwierdzić, że reaktywowany 2 lata temu kwartalnik spełnił w okresie swego piętnastolecia, a zwłaszcza w 1956 r. i w ostatnich dwóch latach (1959—1960), te zadania i nadzieje, jakie pokładało w nim prawnictwo wojskowe. Jego dalszy rozwój przez wzbogacenie problematyki i doskonalenie form — to dalsze poważne zadanie, jakie stoi zarówno przed Zarządem Sądownictwa Wojskowego MON i Kolegium Redakcyjnym, jak i przed autorami publikującymi swe prace na łamach czasopisma.

Należy wyrazić nadzieję, uzasadnioną w pełni dotychczasowymi osiągnięciami, że rozwój tego czasopisma wojskowego przyczyni się do należytego traktowania prawa wojskowego jako dyscypliny naukowej, a tym samym przyczyni się do utrwalenia praworządności socjalistycznej sądownictwa i prokuratury wojskowej, które działają w atmosferze pełnego poszanowania niezawisłości i godności sędziego w toczącej się ofensywie na froncie walki o likwidację przestępczości i wzmocnienie dyscypliny państwowej i społecznej.

W dniu 18 lutego 1961 r. na spotkaniu czytelników „Wojskowego Przeglądu Prawniczego” z redakcją tego kwartalnika, w którym wzięli udział przedstawiciele uniwersyteckich ośrodków nauki prawa, centralnych władz wojskowych, Ministerstwa Sprawiedliwości, Sądu Najwyższego, Generalnej Prokuratury PRL i Naczelnej Rady Adwokackiej, wymieniono wzajemne poglądy o miejscu nauki prawa wojskowego w systemie nauk prawnych i o tych zadaniach, jakie w tym względzie ma do spełnienia „Wojskowy Przegląd Prawniczy”. Dyskutanci, cywilni i wojskowi, zgodnie stwierdzili, że prawo wojskowe (karne) powinno się znaleźć w programach studiów prawniczych naszych wydziałów prawa, że powinno się utworzyć Instytut Prawa Wojskowego (podobnie do istniejącego już Wojskowego Instytutu Historycznego) oraz że „Wojskowy Przegląd Prawniczy” powinien się stać naukowym organem nowo utworzonego Instytutu.